

Det grønne landbrugsmirakel har flyttet Danmark i 2030

Lad os sætte os ind i tidsmaskinen og tage en tur til 2030. Her vil Danmark have forandret sig markant som følge af den historiske klimaaf tale på landbrugsområdet, skriver fødevareminister Rasmus Prehn.

Kronik til Politiken af Rasmus Prehn, fødevareminister (S)

Hen over sommeren har voldsomme regnskyl oversvømmet tyske, hollandske og belgiske gader og hjem. Mange har mistet livet. Og i Sydeuropa, Sibirien og Nordamerika har flammer fortæret enorme arealer af knastørt land.

Klimaforandringerne er en realitet. Og har man brug for videnskabens ord, kan man slå op i den nyligt udgivne rapport fra FN's klimapanel. Her er konklusionen klar. Der skal ske noget. Og det skal være nu!

Landbruget står for en tredjedel af den samlede CO₂-udledning i Danmark. Så hvis vi danskere skal realisere verdens mest ambitiøse klimamålsætning på CO₂-området, skal landbrugets udledning markant ned.

Dét har været – og er - den bundne opgave for regeringen og for mig som fødevareminister.

Og i sidste uge tog vi så et kæmpe skridt i den retning. Det er en vildt ambitiøs og historisk aftale, der nu er lavet i forhold til den grønne omstilling af dansk landbrug.

Den er bred. Den er bindende. Og den er balanceret.

Den politiske bredde med et flertal fra Enhedslisten til Nye Borgerlige betyder, at aftalen vil stå i mange år, og at landmænd og hele fødevareerhvervet kan disponere og lægge planer i sikker forvisning om, hvordan tingene bliver.

Det er også vigtigt, at aftalen består af bindende klimamål. 55-65 pct. skal CO₂-udslippet være reduceret med i 2030 sammenlignet med 1990.

Og endelig er det afgørende for mig, at aftalen er balanceret – at den både sikrer den grønne omstilling og arbejdspladser.

Her har der været to holdninger. I den ene ende har nogle ment, at det grønne var vigtigere end arbejdspladser. I den anden ende er det blevet sagt, at arbejdspladser var vigtigere end det grønne.

Men vi er nogen, der har insisteret på, at der ikke skal være en modsætning mellem det grønne og arbejdspladser. Tværtimod.

Og det er dén linje, der gennemsyrrer den historiske klimaaf tale for dansk landbrug. Her laver vi på én og samme tid en ambitiøs grøn omstilling og skaber masser af nye arbejdspladser i landbruget og i fødevaresektoren.

Kort sagt en model, som både landmanden, veganeren og slagteriarbejderen kan genkende sig selv i.

En tur med tidsmaskinen til 2030

Ambitionen med den historiske klimaaftale er at skabe et forandret Danmark i 2030. Så hvis man skal forstå rækkevidden, foreslår jeg, at vi sætter os ind i tidsmaskinen og tager en tur til Danmark 2030.

Jeg forestiller mig, at man i 2030 i udlandet vil tale om 'det grønne danske landbrugsmirakel'. Om at det lille land mod nord har gjort det igen. Og om at det i 2020'erne lykkedes at samle brede grupper og interesser og politiske fløje om endnu en gennemgribende og nødvendig modernisering af samfundet.

Jeg ser også for mig, at 'den grønne danske model på landbrugsområdet' i 2030 er blevet en model, som udlandet er inspireret af og kopierer. På samme måde som man er inspireret af den danske model på arbejdsmarkedsområdet. Og på velfærdsområdet.

Dermed sætter Danmark markante aftryk på den globale klimaudvikling, der rækker langt ud over vores størrelse.

Hvis jeg tager på en tur rundt i Danmark i 2030, forventer jeg, at Danmark har forandret sig på fem afgørende måder som følge af den historiske klimaaftale.

Vi har fået CO₂-udledningen i bund

For det første har vi i 2030 nået det ambitiøse mål, at vi er lykkedes med at få reduceret udledningen af drivhusgasser fra landbruget med, hvad der svarer til mindst 8 millioner tons CO₂.

Dermed har landbruget i 2030 leveret sin del af verdens mest ambitiøse klimamål – på samme måde som energisektoren og transportsektoren.

Vejen dertil har været udfordrende og interessant. Og det har den blandt andet været, fordi klimaomstillingen af landbruget ikke 'bare' handler om at gøre op med fossile brændstoffer - som i energi- og transportsektoren.

Opgaven har været langt mere kompleks. Simpelthen fordi udledningen af drivhusgasser på landbrugsområdet kommer mange steder fra. Fra kørerne. Fra gyllen og gødningen. Fra markerne. Bare for at nævne nogle.

Og så har drivhusgasserne mange forskellige kemiske formler. Vi taler om CO₂. Om CH₄ (metan). Og om N₂O (lattergas).

Men i løbet af 2020'erne har landmænd, fødevarerektoren, ngo'er, forbrugere og regeringen været hele vejen rundt og taget et kæmpe skridt i retning et landbrug i klimabalance.

Vi har reddet havet og fiskene

For det andet er Danmark i 2030 et land, hvor havet består af langt mere liv, end tilfældet er i dag.

Allerede 1987 blev den danske offentlighed på dramatisk vis opmærksom på problemerne med iltsvind i havet som følge af udvaskningen af kvælstoffer fra markerne. Dengang stod fiskerne i landets tv-medier med spande med døde hummere.

Men det er først nu. I 2030. Mere end et halvt århundrede senere, at vi er i mål. Og det skyldes ikke mindst det sidste store nøk op igennem 2020'erne med den kvælstofplan, som blev vedtaget i 2021. Her fik vi begrænset udledningen af kvælstof fra landbruget, så vi fik skabt forudsætningerne for et godt vandmiljø.

Vi har fået smukkere landskaber

For det tredje er det danske landskab i 2030 forandret sammenlignet med i dag. På den gode måde.

Der er et mere varieret landskab med mange genskabte våde enge og ådale. Der er mere fugleliv. Kort sagt: Biodiversiteten og naturen fylder mere i Danmark.

Forvandlingen skyldes ikke mindst, at op mod 100.000 hektar dansk jord – svarende til 1.000 kvadratkilometer - er gået fra at være marker til at blive naturlige vådområder og i mange tilfælde også skove.

Landbrugsaftalen åbnede nemlig op for, at store arealer med såkaldte lavbundsjorder, der udleder meget CO₂ til atmosfæren, kunne oversvømmes. Ved at lægge disse områder under vand fik man bremset CO₂-udslippet.

Det var en model, som der var opbakning til hele vejen rundt – fra Landbrug & Fødevarer til Danmarks Naturfredningsforening. Kort sagt et columbusæg.

I 2030 består det danske landskab også af langt flere græsarealer, da der for den enkelte landmand er kommet god økonomi i at dyrke græs til foder til grise og høns.

Der har fundet teknologiske tigerspring sted

Den fjerde store forandring, der har fundet sted i 2030, vil jeg kalde for det teknologiske tigerspring.

Mange forbinder landbruget med Morten Korch, græssende køer og smukke bølgende marker med en enkelt traktor hist og her.

Men landbrug handler i dén grad også om avanceret spydspids-teknologi.

Dét oplevede vi i den grad i 2020'erne, hvor teknologivirksomheder og forskere i laboratorier i tæt samarbejde med landbruget og med økonomisk støtte fra politikerne fik udviklet en række nye originale teknologiske greb, som har forandret dansk landbrug frem mod 2030.

Det gælder blandt andet pyrolyse.

Jeg forestiller jeg mig, at jeg i 2030 kan stå på en mark, kigge op mod himmelen, se et passagerfly og sige: 'Det bio-brændstof, som dét fly bruger, stammer fra biologiske restprodukter fra landbruget her'.

Og jeg forestiller mig også, at jeg kan pege ned i jorden og sige: 'Det biokul, der holder på CO₂ i marken dér, er også skabt med afsæt i restprodukter fra landbruget her'.

Det er nemlig, hvad pyrolyse vil kunne. Støtte til forskning og udvikling af pyrolyse-teknologien var en væsentlig del af landbrugsaftalen i 2021, som gav pote.

Det samme var tilfældet med aftalens investeringer i at udvikle tilsætningsstoffer til foder i form af bovaer og stoffet 'X'. Investeringerne betød, at der op igennem 20'erne blev udviklet stoffer, der kunne begrænse koens udledning af drivhusgassen metan med 30-40 procent. Det gav kæmpe gevinster i forhold til udledningen af drivhusgasser.

Og endnu et eksempel: Det lykkedes med penge fra landbrugsaftalen at udvikle metoder til at udnytte proteinindholdet i græs så meget, at græs nu i 2030 kan bruges til foder til høns og grise. Dermed har Danmark kunnet begrænse importen af soja, som fører til færre skove i udlandet, og vi fik langt flere græsarealer, som udleder mindre CO₂ og kvælstof end traditionelle marker.

I 2030 er olieraffinaderier fortid. Bioraffinaderier, der kan omdanne landbrugsråvarer til fødevarer, foder, kemikalier, materialer, brændstoffer og energi, er blevet det nye grønt.

Og så er der de teknologiske tigerspring, når det gælder nye stalde, gødning, gylle etc.

Den nye danske klimavenlige teknologi har i 2030 ikke bare givet et boost til dansk landbrug og klimaindsatsen herhjemme. Den vil også være med til at begrænse udledningen af drivhusgasser i andre dele af verden.

Win-win-win.

Vi har fået et grønt jobboom

Endelig for det femte taler man i 2030 om de brølende 20'ere, hvor der kom vækst i arbejdspladser i landbruget og i hele fødevarerektoren.

Før landbrugsaftalen i 2021 var der mange, der var bekymrede for beskæftigelsen. Og det forstod jeg godt i 2021.

For hvordan kunne man være andet end bekymret, når mange klimaentusiaster dengang talte om, at den grønne omstilling ville overflødiggøre mange i landbruget og fødevarerektoren? Samtidig med at medierne kritikløst formidlede landbrugslobbyisters forkerte tal om, at grøn omstilling ville koste mange gode arbejdspladser?

Begge lejre tog fejl. Op igennem 20'erne og med landbrugsaftalen viste vi, at grøn omstilling og jobboom var to sider af samme sag. At vi med den grønne omstilling som drivkraft kunne sætte turbo på fødevarerektoren med mange nye vellønnede og meningsfulde fødevarerejobs.

Først og fremmest var der jo ingen grund til at opgive gode danske jobs, der handlede om at sætte røde bøffer og flæskesteg og mejeriprodukter på spisebordene, vel? Hvis det vel at mærke var bøffer og flæskesteg og mejeriprodukter, der var produceret på en klimavenlig måde. Og som var endnu mere klimavenlige end de fødevarer, der blev produceret af vores konkurrenter i udlandet.

Og det var tilfældet.

At Danmark op igennem 20'erne lå foran de andre lande, når det handlede om klimavenligt kød, mejeriprodukter mv., var altafgørende. Det grønne forspring til Danmark betød nemlig, at vi var bedre end andre til at tilfredsstille den stærkt voksende efterspørgsel på verdensmarkedet efter klimarigtige fødevarer.

Det gav eksport. Og masser af nye jobs i 2030.

Ved siden af hovedbygningen – den klassiske danske landbrugssektor - med de gode klassiske fødevarerjob, blev der i 20'erne bygget en tilbygning. På den bygning, som blev understøttet af landbrugsaftalen i 2021, stod der 'plantebaserede fødevarer'.

Og her gik det hurtigt. Vildt hurtigt. Plantebranchen fik ret i forventningen om en årlig vækst på 35 procent i Vesteuropa inden for de plantebaserede kødalternativer.

Og pludselig stod der en ny stor bygning ved siden den klassiske.

En ny generation løber med stafetten

Noget af det mest interessante ved udviklingen i dansk landbrug og fødevarerindustrien frem mod 2030 var at se, hvilke mennesker, der gik ind i branchen.

Danmarks stærke position som avantgardeland på fødevarerområdet har gjort sektoren endnu mere interessant for unge. Fra alle samfundslag.

I 20'erne oplevede vi, at masser af klimabevidste unge – og ikke kun landmandens søn og datter, men også lektorens søn og datter fra hovedstaden – gik efter at få en uddannelse inden for landbruget eller fødevarersektoren.

De så, at der her var masser af meningsfulde jobs, som handlede om at trække samfundet i en grøn retning. I køkkener. På mejerier. På havne. På gårdspladser. I laboratorier.

Og samtidig udviklede vi nye uddannelser med appel til unge på fødevarerområdet med særligt fokus på klima og grøn omstilling.

Resultatet var, at en helt ny generation af kreative, modige og ambitiøse landbrugere, mejerister, kokke, diætister, teknikere, ingeniører, kemikere og forskere med klima- og vækst-ambitioner kom til at give fødevarersektoren energi, liv, variation og dynamik.

Danmark ville være en af verdens førende klimavenlige landbrugslande. Og blev det.

Det lille land mod nord gjorde det igen.